

Spis treści

Przedmowa	5
Przedmowa do wydania polskiego	8
Rozdział I. Metoda, metodologia, ideologia (O. Tenzer)	16
1. Nauka, środki, metoda	16
1.1. Środki	17
1.2. Metoda	17
2. Metodologia	18
2.1. Metoda, logika, filozofia	19
3. Dialektyczna jedność metody, przedmiotu poznania, logiki i języka	20
4. Prawdziwość, błąd, adekwatność, prawomocność, precyzja myślenia	22
4.1. Błąd myślenia	23
4.2. Wiarogodność i poprawność myślenia	24
4.3. Prawomocność (ważność) myślenia	24
4.4. Precyzja myślenia	25
5. Nauka a metoda	26
6. Metoda a ideologia	27
Rozdział II. Środki oraz rozwój ogólnej metodologii nauki (R. Ryba)	29
1. Język naukowy a logika	29
2. Dedukcja	32
2.1. System dedukcyjny w przedaksjomatycznej postaci	35
2.2. System dedukcyjny w aksjomatycznej postaci (nieformalny)	36
2.3. System dedukcyjny w aksjomatycznej formalnej postaci	37
2.4. Podstawowe wymagania obowiązujące system aksjomatyczny	39
2.5. Wnioski i ocena	41
3. Indukcja	42
4. Podstawy wnioskowania opartego na prawdopodobieństwie	50
5. Analiza i synteza	59
6. Wyjaśnienie naukowe	64
6.1. Wyjaśnienie prawem zagarniającym	65
6.1.1. Dedukcyjny schemat wyjaśnienia nomologicznego	66
6.1.2. Wyjaśnienie oparte na prawdopodobieństwie	69
6.1.3. Wyjaśnienie prawem dialektyki	71
6.2. Wyjaśnienie teleologiczne	72
6.3. Wyjaśnienie genetyczne	74
6.4. Wyjaśnienie, predykcja, retrodykcja	75
6.5. Wyjaśnienie w naukach społecznych	77
Rozdział III. Zasadnicze typy określania naukowego (O. Tenzer)	78

1. Identyczność a typy określania w nauce	78
2. Relacje i typy określeń	82
2.1. Relacje porządkujące — określenie porządkowe	82
2.2. Relacje przyczynowe — przyczynowe określenie zjawisk	83
2.2.1. Przyczynowość a czas	83
2.2.2. Przyczyny różnego rzędu	87
2.2.3. Pierwotność a przyczynowość	89
2.3. Relacje funkcyjne — określenie funkcji	93
3. Probabilistyka a typy określania w nauce	98
3.1. Podstawowe wyobrażenia o przypadku	100
3.2. Prawa przypadkowości — prawdopodobieństwo	105
3.3. Prawa przyczynowości — czas i struktura	108
3.4. Przypadkowość a celowość	110
4. Określenie celowości	111
5. Określenie genezy	116
6. System i typy określania w nauce	118
6.1. System aksjomatyczno-dedukcyjny	119
6.2. System biologiczno-cybernetyczny	119
6.3. Próby ukształtowania systemu ekonomiczno-socjologicznego i kulturalno- -antropologicznego	121
6.4. System w ujęciu materializmu dialektycznego	124
6.5. Systemy i podsystemy	128
7. Określanie strukturalne	132
7.1. Ogólne oznaczenie struktury	133
7.2. Struktura w ujęciu nauk społecznych	134
7.3. Pojęcie struktury w teoriach ekonomicznych	135
7.3.1. Struktura w ujęciu zachodnich teorii ekonomicznych	135
7.3.2. Pojęcie struktury w <i>Kapitale</i> Marksa	140
7.4. Struktura konstruowana a realna	143
7.5. Struktura, <i>aufheben</i> , punkt wyjściowy analizy	143
Rozdział IV. Specyfika ujmowania zjawisk społecznych (O. Tenzer)	147
1. Nauki społeczne (K. Pstrużina)	147
2. Specyfika ujmowania przez naukę zjawisk społecznych	152
3. Aspekt ludzki i rzeczowy w ujmowaniu zjawisk przez nauki społeczne	153
4. Konkretna historyczna określoność zjawisk społecznych	154
5. Dialektyka szczególnego i ogólnego w naukowym pojmowaniu zjawisk społecznych	155
6. Wartości i wartościowanie jako część składowa naukowego ujmowania zja- wisk społecznych	157
7. Trzy możliwości ujmowania relacji podmiotowo-przedmiotowych	159
8. Uprzedmiotowienie, reifikacja, fetyszyzacja i alienacja	162
9. Jedność relacji rzeczowych i społecznych, praktyka i zarządzanie	164
Rozdział V. Metoda myślenia a marksistowska ekonomia polityczna (O. Zahora)	166
1. Miejsce ekonomii politycznej w teorii marksistowskiej	166
2. Nauka ekonomiczna (K. Pstrużina)	170

3. Ekonomia a polityka (K. Pstrużina)	174
4. Ekonomia a nauka (K. Pstrużina)	177
5. Charakter procesów społecznych i ich determinacja	181
6. Podmiotowo-przedmiotowa struktura procesów ekonomicznych w ujęciu Marsa	190
7. Prawo ekonomiczne jako specyficzny przypadek prawa rozwoju społecznego	197
Rozdział VI. Abstrakcja – ważne narzędzie analizy ekonomicznej (O. Tenzer)	207
1. Wstępne określenie pojęcia abstrakcja	207
2. Podstawowy schemat abstrakcji formalnej	208
3. Dwa zasadnicze typy abstrakcji formalnej	210
4. Zasadność i ograniczoność abstrakcji formalnej	214
5. Marksowska krytyka sposobu abstrakcji Smitha i Ricardo	215
6. Abstrakcja dialektyczna	217
6.1. Abstrakcja i historyzm. Logiczno-historyczna określoność zjawisk	217
6.2. Abstrakcja i dialektyczne określenie ruchu i rozwoju	221
6.3. Abstrakcja i dialektyczne określenie zjawiska i istoty	225
6.4. Abstrakcja i dialektyczne określenie całości (systemu)	230
Rozdział VII. Zastosowanie niektórych procedur metodologicznych w ekonomii (K. Pstrużina)	232
1. Analiza i synteza w ekonomii	232
1.1. Analiza ekonomiczna	232
1.2. Synteza ekonomiczna	233
2. Stosowanie indukcji i dedukcji	234
3. Problematyka metodologiczna w skali mikro- i makroekonomicznej	237
3.1. Charakter procesów ekonomicznych z punktu widzenia stosunku mikro- i makroekonomii	238
3.2. Gnoseologiczny aspekt sporu	239
4. Metoda statystyczna, ekonometria, metody matematyczne i badania opera- cyjne jako metodologiczne narzędzia ekonomii	241
4.1. Statystyka	241
4.2. Ekonometria	242
4.3. Metody matematyczne	243
4.4. Badania operacyjne	244
5. Modele i modelowanie	245
Rozdział VIII. Metodologiczne zasady działań i decyzji ekonomicznych (R. Ryba)	248
1. Co to jest prakseologia	248
2. Zarys problematyki prakseologicznej	250
3. Ekonomizacja działań	252
4. Działania kolektywne	255
5. Prakseologia i ekonomia	259
6. Co to jest heurystyka	262
7. Zarys ogólnej koncepcji rozwiązywania problemów	264
8. Systematyczna heurystyka	267